

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญา ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ¹

ทวีศักดิ์ สมทรง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคนพิการ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าในปัจจุบันหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ซึ่งประเทศไทยได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความซึ่งได้มีการบัญญัติหลักประกันสิทธิของบุคคลในสถานะดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ หรือแม้ว่าบุคคลนั้นจะมีความบกพร่องทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเช่น เด็กเป็นต้น ด้วยเหตุนี้การค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มรผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นประธานในคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถแก้ข้อกล่าวหาและสู้คดีได้อย่างสมบูรณ์เช่น สิทธิในการที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้นั้นไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง, สิทธิในการซักค้านเพื่อทำลายน้ำหนักพยาน, สิทธิในการมีที่ปรึกษา³ เป็นต้น

บทบาทของรัฐในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับผู้ต้องหา ที่มีความบกพร่องในเรื่องความสามารถในการดำเนินคดีหรือคนพิการนั้น อาจส่งผลกระทบ โดยตรงต่อสภาพร่างกายหรือจิตใจของคนพิการในแต่ละประเภท แต่เมื่อจะต้องมีการดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาที่มีสภาพร่างกายหรือจิตใจที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดา บุคคลเหล่านั้นก็สมควรที่จะได้รับการคุ้มครองเพื่อให้สิทธิในการต่อสู้คดีของเขาเหล่านั้นเท่าเทียมกับบุคคลธรรมดาด้วย ซึ่งเรื่องการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาหรือถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการใน

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาณู ศรียุทธวัฒนา และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิต สิริพิบูล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรมย์พรชัย

²นักศึกษابริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเพื่อคนพิการในแต่ละประเภทจะสามารถเข้าใจข้อกล่าวหาและสามารถต่อสู้คดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างเต็มที่ แม้ว่ากฎหมายไทยจะให้การคุ้มครองในเรื่องของความเท่าเทียมกันก็ตาม แต่ความเป็นจริงแล้วการคุ้มครองสิทธิของคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น รัฐควรมีบทบัญญัติเพื่อป้องกันอุปสรรคหรือส่งเสริมให้คนพิการสามารถใช้สิทธิเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา และไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การคุ้มครองสิทธิของคนพิการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น หากพิจารณาในส่วนของการคุ้มครองของสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว การคุ้มครองผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการในประเภทต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ผู้พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ผู้พิการทางการมองเห็น หรือผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะของการให้ความคุ้มครองอย่างเป็นพิเศษ มีเพียงบททั่วไป

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการนั้นยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

สำหรับประเด็นแรกจากการศึกษาปัญหาปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมและสติปัญญาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 กฎหมายให้ความคุ้มครองบุคคลที่มีความผิดปกติหรือมีความบกพร่องทางจิตใจ⁴ หรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเอง หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น เรียกว่า คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ซึ่งการดำเนินคดีอาญากับคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้นั้น ในชั้นพนักงานสอบสวน ระหว่างสอบสวนหากพนักงานสอบสวนเชื่อว่าผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจ และเมื่อทำการตรวจเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ดังกล่าวมาให้ถ้อยคำ หากแพทย์ตรวจอาการของผู้ต้องหาแล้วปรากฏว่า ผู้ต้องหาเป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริต แต่ยังสามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนสอบสวนต้องดำเนินคดีต่อไป เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนสอบสวนได้เฉพาะกรณีผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้เท่านั้น ผู้หาายังสามารถรู้ผิดชอบหรือยังบังคับตัวเองได้ ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง

⁴ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

นอกจากนี้ยังบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ถือได้ว่ามีสภาวะความอ่อนแอทั้งทางร่างกายหรือจิตใจเช่นเดียวกับคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม กล่าวคือ คนพิการทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคคลดังกล่าวมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยในทางการแพทย์ได้ให้ความเห็นว่าผู้ต้องหาที่มีความพิการทางสติปัญญา ถือได้ว่าเป็นผู้พิการทางจิต ซึ่งการดำเนินคดีอาญากับบุคคลดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมถึงคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมและคนพิการทางสติปัญญา เช่นเดียวกัน

ประเด็นปัญหาที่สองเป็นเรื่องปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากตามผู้ต้องหาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ย่อมส่งผลต่อการดำเนินคดีอาญาเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มียกเว้นให้ช่วยเหลือเป็นพิเศษ และคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น จะเห็นได้จากขั้นตอนการสอบปากคำ เป็นขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ พนักงานสอบสวนต้องมีการทำบันทึกการสอบปากคำ เพื่อเป็นการรับรองข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นได้ให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวน แม้ว่าในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนได้ทำการอ่านข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นให้ไว้ก็ตาม แต่ความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นไม่สามารถอ่านบันทึกคำให้การได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถยืนยันความถูกต้องแท้จริงของคำให้การที่ผู้ต้องหาให้ไว้กับพนักงานสอบสวน ปัญหาไม่มีบทบัญญัติที่เป็นหลักประกัน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น ไม่เพียงแต่การให้การรับรองในข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาได้ให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ในชั้นพิจารณาของศาลแม้ศาลจะอ่านคำเบิกความให้จำเลยฟังแล้วก็ตาม แต่ความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้เป็นปัญหาจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น ไม่สามารถอ่านบันทึกคำเบิกความได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก และเป็นธรรม ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรที่จะต้องมีบทบัญญัติที่สามารถสร้างหลักประกัน และสร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกการสอบปากคำ และบันทึกคำเบิกความ เพราะความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นไม่สามารถอ่านได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดวิธีการช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นไว้เป็นพิเศษ

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 กรณี

กรณีแรกเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษา กฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 (1) และ(2) ประกอบ มาตรา 83 วรรคสอง และมาตรา 84 วรรคสอง เพียงให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับมี หน้าที่เพียงแจ้งสิทธิในการที่จะพบและปรึกษาทนายความเฉพาะตัวเท่านั้น แต่ไม่มีหน้าที่จัดหาทนายความ ให้ โดยเฉพาะบุคคลที่มีสภาวะความอ่อนแอทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ คือ คนพิการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัด ในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เนื่องจากความบกพร่องไม่ว่าจะทางการเห็น การได้ยิน การ เคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด เมื่อคน พิการดังกล่าวตกอยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องหาย่อมเกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ โดยสิทธิของผู้ต้องหาที่ จะมีทนายความในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 134/1 ได้ให้หลักประกันใน สิทธิการมีทนายความแก่ผู้ต้องหาภายใต้เงื่อนไขขอบเขตที่จำกัดโดยพิจารณาจากอัตราโทษประหารชีวิต หรืออายุของผู้ต้องหาเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขเรื่องอายุกฎหมายได้กำหนดอายุของบุคคลที่มีภาวะ ความอ่อนแอ ทั้งทางร่างกายและจิตใจมาเป็นเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิในการมีทนายความในการ สอบสวนหรือสอบปากคำเท่านั้น ซึ่งในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น คู่ความต้องใช้ความสามารถ ของตนเองในการพิสูจน์และปฏิเสธความผิด และการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องมื ความสามารถในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน แต่คนพิการมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้การดำเนินคดีอาญาไม่เท่าเทียมกับบุคคลปกติ

กรณีที่สองเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือ ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพิจารณาคดี มาตรา 173 วางหลักไว้ว่า ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความ หรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามี ทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ตามบทบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติถึงสิทธิของจำเลยที่จะมีทนายความในชั้นศาล เพื่อเป็นการคุ้มครองและเป็นหลักประกันสิทธิของ จำเลย เป็นกรณีกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้รัฐจัดหาทนายความให้แก่จำเลยโดยมีเงื่อนไขในคดีที่มี อัตราโทษประหารชีวิต และในกรณีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล กฎหมายได้ให้ หลักประกันในสิทธิการมีทนายความแก่ผู้ต้องหาภายใต้เงื่อนไขขอบเขตที่จำกัดโดยพิจารณาจากอัตราโทษ ประหารชีวิตหรืออายุของผู้ต้องหาเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขเรื่องอายุกฎหมายได้กำหนดอายุของบุคคล ที่มีภาวะความอ่อนแอ ทั้งทางร่างกายและจิตใจมาเป็นเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิในการมี ทนายความในการสอบสวนหรือสอบปากคำเท่านั้น ซึ่งในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น คู่ความ ต้องใช้ความสามารถของตนเองในการพิสูจน์และปฏิเสธความผิด และการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญา

คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องมีความสามารถในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน แต่คนพิการมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันทำให้การดำเนินคดีอาญาไม่เท่าเทียมกับบุคคลปกติ

จากการศึกษาหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1. ปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมและสติปัญญา ผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะคือ เพื่อให้สามารถทราบได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นคนวิกลจริตหรือไม่ สมควรกำหนดให้มีวิธีการทดสอบในเบื้องต้น ที่พนักงานสอบสวนสามารถกระทำขึ้นได้ ซึ่งการกำหนดแบบทดสอบสำหรับแยกแยะผู้ต้องหาในเบื้องต้นน่าจะเป็นทางออกที่ดี เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางการแพทย์ เพียงแต่อาศัยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบเป็นตัวกำหนด ซึ่งหากคะแนนถึงระดับที่ตั้งไว้ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมและสติปัญญาตั้งแต่ในชั้นตอนแรกเพื่อให้มีการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133ตรี และมาตรา 134/2

2. ปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถอ่านบันทึกคำให้การหรือคำเบิกความได้ด้วยตนเอง แม้จะมีการอ่านให้ฟังจากเจ้าพนักงานก็ตาม ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรเบลล์ เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถตรวจสอบความถูกต้องของคำให้การที่ตนได้ให้ไว้ โดยเห็นสมควรให้มีเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 วรรคหก ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

“ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความพิการทางการมองเห็น ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรเบลล์ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือไว้เป็นพิเศษ”

และให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 วรรคท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลส่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล้าที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 วรรคท้าย ดังต่อไปนี้

“ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลส่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล้าหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรเบลล์ที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

3. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษา กฎหมาย

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษา
กฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดี ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 7/1
วรรคท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้
ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 7/1 ดังต่อไปนี้

“ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้
ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง และในกรณีที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่ง
เป็นคนพิการให้นำ บทบัญญัติในมาตรา 134/1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

และแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 134/1 วรรคแรกของประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่
พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหามีทนายความ
หรือไม่ ถ้าไม่มี ให้รัฐจัดหาทนายความให้”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 134/1 ดังต่อไปนี้

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงาน
สอบสวนแจ้งข้อหา หรือในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นคนพิการ ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถาม
ผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ให้รัฐจัดหาทนายความให้”

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษา
กฎหมายในชั้นพิจารณาคดี ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 173 วรรคแรก
ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูก
ฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 173 วรรคแรก ดังต่อไปนี้

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล หรือในคดีที่จำเลยเป็นคนพิการ ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้”

เอกสารอ้างอิง

คณิต ฌ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.